

Stortinget
Kommunal- og forvaltningskomiteen

Dato:
16. januar 2018

Vår referanse:
2017/12

Sendes kun elektronisk

Deres referanse:

Høring 18. januar 2018 - Prop. 126 L (2016-2017) Endringer i utlendingsloven (tvangsmidler mv.)

Vi viser til e-post av 15. januar 2018.

Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter (NIM) har som hovedoppgave å fremme og beskytte menneskerettighetene i tråd med Grunnloven, menneskerettsloven og den øvrige lovgivning, internasjonale traktater og folkeretten for øvrig, jf. lov om Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter § 1 annet ledd. Nasjonal institusjon skal blant annet gi råd til Stortinget og regjeringen og andre offentlige organer om gjennomføringen av menneskerettighetene, jf. loven § 3 første ledd bokstav b. I dette ligger det særlig at Nasjonal institusjon skal komme med innspill i lovgivningsprosesser som berører menneskerettighetene, jf. Innst. 2016 L (2014-2015) s. 3.

NIMs rolle vil primært være å foreta en vurdering av hvordan de foreslåtte endringene forholder seg til Norges menneskerettslige forpliktelser. Det er ikke NIMs oppgave å uttale seg om hensiktsmessigheten av forslaget.

NIM har arbeidet særlig med fengsling av barnefamilier på Trandum. Vårt høringsinnspill begrenser seg derfor til denne tematikken. Vedlagt følger et kortfattet notat med våre hovedsynspunkter til høringen 18. januar 2018

Vennlig hilsen

for Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter

Anniken Barstad Waaler
seniorrådgiver

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har dermed ingen signatur

Innspill fra Nasjonal institusjon for menneskerettigheter - Prop. 126 L (2016-2017) Endringer i utlendingsloven (tvangsmidler mv.)

Nasjonal institusjon for menneskerettigheter (NIM) er et uavhengig offentlig organ, organisert under Stortinget, som har som hovedoppgave å fremme og beskytte menneskerettighetene.

Det har det skjedd flere rettsavklaringer de senere årene når det gjelder fengsling av barnefamilier, både i EMD og nasjonalt. Den nasjonale rettsavklaringen kom med Borgarting lagmannsretts dom av 31. mai 2017, hvor staten ble dømt for blant annet brudd på forbudet mot umenneskelig behandling, som er nedfelt i Grunnloven, EMK og FNs barnekonvensjon, overfor fire barn som hadde vært fengslet på Trandum i 20 dager sammen med sine foreldre.

Praksis de senere årene med fengsling av barnefamilier på Trandum har på flere punkter vært lite forenlig med våre menneskerettslige forpliktelser. Lovforslaget sikrer barns menneskerettigheter i langt større grad enn gjeldende regelverk. Det er positivt at regjeringen har foretatt en grundig gjennomgang av de menneskerettslige forpliktelsene, og på en tydelig måte synliggjort høringsinstansenes innspill i lovproposisjonen. Dette gir Stortinget et godt beslutningsgrunnlag.

Verken Grunnloven, Den europeiske menneskerettskonvensjon eller FNs barnekonvensjon setter et absolutt forbud mot fengsling av barn. Det er imidlertid veldig strenge vilkår for å fengsle barn, så myndighetenes handlingsrom på dette feltet er snevert.

Ved vurderingen av om fengsling av barn er forenlig med det menneskerettslige forbudet mot umenneskelig behandling, er *forholdene på utlendingsinternatet og varigheten av fengslingen* sentrale momenter i en helhetsvurdering.

Lovforslaget fastsetter tidsfrister – barn skal kun fengsles i 72 timer, med mulighet for forlengelse slik at samlet fengslingstid utgjør seks døgn. Dette er NIM i utgangspunktet positive til. Det foreslås imidlertid at fengslingen kan forlenges utover seks døgn dersom det foreligger «*særlige og sterke grunner*». Som eksempel nevnes tilfeller hvor «*familien eller barnet selv har en vesentlig del av ansvaret for at uttransporteringen ikke har latt seg gjennomføre innen 6 døgn etter pågripelse*».

Verken EMD eller Borgarting lagmannsrett legger vekt på om noen av familiemedlemmene aktivt har motsatt seg retur i sin vurdering av om EMK artikkel 3 er brutt. Så lenge fengsling av barnefamilier skal foregå på Trandum, synes en mulighet for å utvide fengslingsperioden for barn utover seks døgn på dette grunnlaget, lite forenlig med signalene fra EMD og Borgarting lagmannsrett.

Departementet arbeider med å opprette en egen familieenhet utenfor Trandum med mer sivilt preg. En midlertidig enhet med begrenset kapasitet kom på plass fra nyttår. Fengsling i en enhet med mer sivilt preg vil kunne ha betydning for de menneskerettslige vurderingene av fengsling av barn. Arbeidet med å opprette en ny familieenhet utenfor Trandum bør derfor prioriteres høyt.

Med den begrensede kapasiteten den midlertidige enheten har, er det en fare for at barnefamilier fortsatt vil kunne bli fengslet på Trandum i en periode fremover. Så lenge dette er tilfelle, vil det regelverket som er foreslått kunne åpne for fengsling i et lengre tidsrom enn det menneskerettighetene tillater. Dette taler for at maksimumsfristene, og eventuelle unntak fra disse,

bør utformes slik at norske myndigheter klart går klar av konvensjonskrenkelser. Alternativt bør det i en overgangsperiode fremgå av klare retningslinjer at dersom en familie skal fengsles på Trandum, vil EMK trolig oppstille en skranke for å forlenge fengslingen utover seks døgn i de tilfellene som er skissert i loven.